

KORUNOVAČNÍ ŘÁD ČESKÝCH KRÁLŮ

... Jiří Kuthan ... Miroslav Šmied ... ed.

CKK KTF UK

Uo 291

UK v Praze
Knihovna KTF
Thákurova 3, Praha 6

Ordo ad coronandum Regem Boemorum

POČÁTEK KORUNOVAČNÍHO CEREMONIÁLU PODLE ŘÁDU KARLA IV.

... Josef Cibulka, jemuž vděčíme za vynikající a v mnohém průkopnický a objevný rozbor korunovačního řádu připraveného Karlem IV. k vlastní korunovací na českého krále 2. 9. 1347 (hodnost zastával od 26. 8. 1346),¹ konstatoval: „Uvážíme-li, že na rozdíl od jiných korunovačních řádů, nic nepředepisujících v předvečer korunovace, Č. nakazuje hned čtyři různé úkony, nelze všechny tyto obřady míti za okamžité ustanovení Karlovo.“ Jde o pouť na Vyšehrad a modlitbu, účast na nešporách ve svatovítském chrámu a průvod doprovázející knížete do ložnice v královském paláci. Cibulka soudil, že pouť na Vyšehrad „z Vratislavovy doby se zachovala až do doby Karlovy, kdy byla převzata v nový řád“, že „zvláštní český průvod do královny ložnice“ vznikl jako protějšek k rannímu průvodu z ložnice do chrámu a že také v tomto případě „jde spíše o starší způsob nebo zvyk, než o okamžité ustanovení panovníka, prakticky neznajících panujících způsobů“, tj. situace v Čechách; pouze pokud jde o účast knížete na nešporách připustil, že „...může být právě tak staršího původu jako ustanovením Karlovým“. Posléze však, zdá se že po jistém váhání, Cibulka zpochybnil i to a formuloval hypotézu, podle které Karel převzal ze staršího korunovačního řádu přemyslovského celý obřad v předvečer i ráno v den korunovace, a že mu jenom nevelkým rozšířením dodal větší ceremoniální okázalost a skvělost. Cibulka se přitom opíral o tzv. Proprium Bohemiae, stručný text z poloviny 15. století, obsahující soupis všech českých zvláštností.² Ten však

není pramenem zcela nesporným. Přes všechno, co o věci Cibulka napsal, zůstává stále ještě otázkou, kdy a podle čeho vznikl předpokládaný originál „propria“ a jaký byl jeho účel. Přijmeme-li Cibulkovu hypotézu, že základem českého přemyslovského řádu byly „staré německé korunovační řády R. a D.“, k nimž byly postupně přidávány některé obřady a zvláštnosti české, mohl vzor „propria“ vzniknout až po ukončení tohoto vývoje, nejdříve snad za Václava II. (neboť i v „propriu“ je patrný též vliv řádů francouzských), anebo nejpozději za Karla IV. (ne-li už při korunovací Jana Lucemburského). Pokud jde o účel „propria“, je poněkud znepokojující, že text neuvádí české zvláštnosti v rámci korunovačního řádu, byť neúplného (ačkoli je nadepsán: Ordo ad coronandum regem Boemie), nýbrž vytrženě jako pouhý výčet. Připomeňme ještě, že zvláště při rozboru ranního obřadu v králově ložnici a průvodu do chrámu konstatoval Cibulka formální „nepořádek“: „V této kompilaci nesouvislých a přeházených předpisů nelze zajisté spatřovati jednotné a promyšlené dílo.“³ Z řady problémů, které v úvodní části Karlovy redakce českého korunovačního řádu vystávají a z nichž jsme naznačili jen některé, věnujeme několik poznámek pouze dvěma: náboženskému významu a symbolice obřadů v předvečer a ráno (otázce, jíž se Cibulka dotkl jenom letmo), a vztahu ceremoniálního probuzení krále k podobnému obřadu v korunovačním řádu francouzského krále Karla V. (který Cibulka zjistil, a otevřel tím pozoruhodnou perspektivu dalšího studia).

... Cílem pouti z Pražského hradu na Vyšehrad bylo „uctítí památku zakladatele domácího rodu panovnického“ (vyšehradští kanovníci ukázali budoucímu králi Přemyslovy stěvíce a na ramente mu položili jeho kabelu), a Cibulka došel k závěru, že „...není tudíž vyloučeno, že pouť na Vyšehrad z Vratislavovy doby se zachovala až do doby Karlovy, kdy byla převzata v nový řád. Obsah rubriky odpovídá však už poměrům doby Karlovy: mluví se o pražském arcibiskupu, o metropolitním kostele, popř. v českém překladě o kostele Pražském, hlavě všeho arcibiskupství. Je tedy

1 J. CIBULKA, Český řád korunovační a jeho původ. Praha 1934, kritická edice latinského textu na s. 76–98. – J. CIBULKA, Předvečer královské korunovace podle řádu Karla IV. In: Kniha o Praze V., Praha 1934, s. 21–31. – J. CIBULKA, doslov ke knize Korunovační řád českých králů (Caroli IV. Ordo ad coronandum regem Boemorum A.MCCCCXLVII). Z latiny přeložil K. Doskočil. Praha 1941. – Staročeský překlad řádu vydal J. Emler, Spisové císaře Karla IV., Praha 1878, s. 73–108. – Překlad R. Maška in: A. VIDMANOVÁ, Karel IV. Literární dílo. Praha 2000, s. 87–124.

2 J. CIBULKA, Český řád korunovační a jeho původ, zejm. s. 103–111, 157; Proprium Bohemiae s. 170–176; tamže s. 174 Cibulka přes určité textové nejasnosti dospívá k závěru, „že totiž proprium doplňuje německé řády R. a D., v přemyslovské době užívané, a to prvky, které se po stránce věcné jeví býti předkarlovenskými. Je tudíž proprium věcně míti za dílo XIII. století,

třebaže je zachováno pouze rukopisy z poloviny XV. století a není vyloučeno, že i po stránce textové doznalo tehdy změny“. Zkratky korunovačních řádů uvádíme podle Cibulky.

3 J. CIBULKA, Český řád korunovační a jeho původ, s. 108–109.

